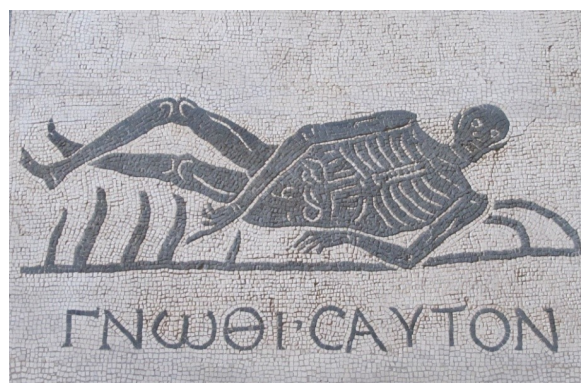

Leder af Louise Jensby

God jul og good luck

Kære læsere.

Året og dermed også semesteret går på held. Sommeren 2017 bragte nye hold arkæologer, filologer, old'ere og historikere på banen på AU, og efter jeres 1. semester vil det blive spændende både for jer selv og AU at følge jeres fremtidige valg og interesser. Julen og nytårsaften 2017 kommer ikke kun til at markere årets slutning, men også afslutningen for de studerende som er på vinteroptag eller rammeudvidelse – herunder mig selv. 5,5 års studier på AU nærmer sig hastigt sin afslutning, så herfra skal lyde en tak for nogle fantastiske år til undervisere og medstuderende og et held og lykke med fremtidige studier og eksamener til alle. 2017 blev også året, hvor Agora genopstod med fornyet styrke, og i de seneste udgaver har vi bragt jer alt fra interviews med undervisere og nye studerende, til artikler om uddannelsesudgravninger, boganmeldelser, rejseberetninger og horoskoper. Vi håber dermed at have ramt lidt for enhver smag, og redaktionen vil i den forbindelse gerne have lov til at takke alle, som på den ene eller den anden måde har bidraget til bladet.

En tak skal også lyde til alle vores læsere: uden jer var der intet blad. Agora arbejder hele tiden på at gøre artiklerne i bladet så nærværende som muligt, og der er allerede mange spændende ideer i støbeskeen for 2018. Så stay tuned, Agora er kommet for at blive! I dette nummer kan I bl.a. læse om oversættelsesteori i Renæssancen, en helligdom på Knidos, hvordan man vælger et relevant tilvalg og et interview med nogle af hjernerne bag den aktuelle udstilling på Antikmuseet. God fornøjelse og glædelig jul!

Denne udgaves billede, Trattoria i Ostia Antica, Taget af Louise Jensby

I dette nummer:

"Antikkens veje til Renæssancens Danmark".....	side 3
Oversættelsesteori i renæssancen.....	side 5
How to tilvalg?.....	side 10
Afroditehelligdommen i Knidos – En Afroditehelligdom eller ej?.....	side 13
Anmeldelse af udstillingen "Antikkens veje til renæssancens Danmark" på Antikmuseet.....	side 16
Louises rejsedagbog.....	side 18
1. Semester. Starten på en klassiker.....	side 20
kryds og tværs.....	side 22

Agora crew:

Chef redaktør: Pernille

Skribent af leder: Louise

Faste skribenter: Jonas, Louise

Freelanceskribenter: Astrid, Rasmus, Sara

Layout: Rasmus, Louise

Kryds og tværs: Astrid

Horoskop: Pernille

Korrektur: Helle, Louise

Medieansvarlig: Helle, Nicolai

I kan følge Agora på vores hjemmeside:

<http://www.e-agora.dk/>

og på vores facebookside:

<https://www.facebook.com/Agora-166783600096247/>

Antikkens veje til Renæssancens Danmark

Af Astrid Leed Strauss og Jonas Stengaard Jensen

En særudstilling ved Antikmuseet søger at kigge nærmere på et ikke ofte undersøgt aspekt af den europæiske, og især danske, identitet – nemlig hvordan renæssancen, og derigennem humanismen og dens antikke inspiration, kom til Danmark. Udstillingen præsenterer resultatet af forskning hos projektet *Cultural Encounter as a Precondition for European Identity*, der er finansieret af Carlsbergfondet og Den Frie Forskningsfond, og som udforsker, hvordan renæssancens ideer har bidraget til at forme vores nordiske identitet. Hensigten er, at alle skal kunne gå ind og opleve, hvordan mødet med den italienske renæssancehumanisme har været med til at danne vores europæiske og danske identitet.

Vi snakkede med nogle af forskerne bag udstillingen – Camilla Plesner Horster og Trine Arlund Hass og udstillingens kurator Lærke Maria Andersen Funder – så vi kunne få en bedre forståelse for emnet, de tanker der ligger bag udstillingen og den antologi af samme navn, som de også har været med til at stå for: *Antikkens veje til renæssancens Danmark*, der sammen med udstillingen skal ses som en samlet pakke.

Vi mødtes i et alt for stort undervisningslokale, og Astrid havde købt ind til, hvad der kunne minde om et Sønderjysk kagebord, hvor der sørgeligt nok kun blev spist en hindbærnsnitte til deling mellem vores interviewees. Vores første indtryk var, også før interviewet, at de var ivrige efter at snakke om deres forskning og alt, hvad der havde med projektet at gøre, og de kunne tydeligvis blive ved med at snakke i meget længere tid end afsat. Det var tydeligt, at de var stolte af deres projekt, og at de brænder for det.

Bogens formål er at give inspiration til gymnasielærere bl.a. i fagene oldtidskundskab, latin, historie og endda dansk, således at man kan værdsætte, hvor vigtig en rolle klassisk latin og humanismen spillede for det danske skolevæsens opbygning og udformning. Den kan dog læses og er skrevet til et bredere publikum, da der er blevet gjort en dyd ud af at fortælle på en måde, så alle kulturelt og historisk interesserede kan følge med. Kapitlerne fokuserer på forskellige personligheder, som kan bruges til at give et levende og varieret indblik i de mange

Billede af Astrid Strauss.

måder, hvorpå antikkens formsprog indgik i det danske samfund. Bogen er også skrevet af forskere med forskellig faglige baggrunde (filologer, historikere, arkæologer), som formidler alle deres egne faglige metoder, men sådan at man ikke behøver forkundskaber for at være med.

Selve udstillingen er henvendt til alle, både store som små, der kunne finde interesse i emnet.

Vi reportere blev især imponeret over deres repræsentation af Valby bakke med udsigt til 1600-tallets København, akkompagneret af klassiske studiers egen Anders Kirk Borggaards lyriske oplæsning af den danske digter Rasmus Glads påkaldelse af muserne, på både latin og dansk. Ideen var forrygende og meget anderledes, end hvad man normalt ville se – eller hvad vi selv ville komme på af ideer til en udstilling – selvom bakken ikke er køn af udseende. Børn er dog vilde med at kravle på den og lytte til den lyriske oplæsning – Camilla fortæller med et grin, at hendes søn er begyndt at tale i heksameter derhjemme efter at have lyttet til den lyriske oplæsning mange gange.

Igennem hele udstillingen er der blevet kælet for detaljerne såsom den førnævnte Valby bakke, gulvet i Ole Worms "museum" og håndskriften på tavlen i "skolestuen", som er taget direkte fra en professors testimonium fra 1600-tallet. Med hensyn til håndskriften, og især den flotte udførelse, spurgte Astrid lidt henkastet, hvor den kom fra, da Camilla ikke normalt er kendt for at have en læselig håndskrift. Hun fortalte ivrigt, at håndskriften var taget ord for ord, nogle steder bogstav for bogstav, fra det føromtalt testimonium, projekteret med en overheadprojektor og skrevet af med kridt på tavlen. Testimoniet stammer fra en bunke af dumpede latinprøver fra 1600-tallet, hvor studerende skulle skrive en sides latin som optagelsesprøve til Københavns Universitet. Alle disse dumpede latinprøver med deres dertilhørende testimonium, er troligt blevet gemt gennem årene, og ligger nu i en bunke på Rigsarkivet.

Dansk og latin spiller i udstillingen en stor rolle, og det kunne måske undre nogle, hvorfor vi på denne rejse fra antikken til renæssancen ikke i højere grad kommer forbi det græske. Forklaringen finder vi i, at latin var kirkens og således

kulturens og lærdommens sprog, eller *lingua franca*. Latin var immervæk videnskabens sprog indtil det 18. årh. Romernes ekspansion gjorde, at det latinske sprog blev vidt udbredt. I middelalderen var kendskabet til græsk stort set forsvundet i det, der engang var den vestlige del af Romerriget. Renæssancens humanister var stærkt engagerede i at genlære det græske sprog for at få adgang til de klassiske tekster og for at kunne læse Bibelen på originalsproget, men latin havde de en helt anden fortrolighed med. De arbejdede dog med at føre renæssanceudgaven af latin tilbage til en form, der lignede det klassiske.

I udstillingen hører man også ekkoerne af det græske bl.a. med musepåkaldelsen, de græske antikke statuer (eller i hvert fald gipsafstøbningerne af dem) og på en måde gennem romernes egen fascination af alt græsk. For på samme måde som Vergil rækker tilbage til den græske litterære tradition efter inspiration, ser vi, hvordan man i renæssancen rækker tilbage efter selv samme inspirationskilder, men både efter græsk og romersk kultur. Renæssancehumanisternes, eller i hvert fald poeternes, forhold til deres regenter kan lede tankerne hen på det klassiske forhold mellem digteren Vergil og kejser Augustus, hvor smiger leder vejen frem. For selvom Nordeuropas fyrster havde brudt med den katolske kirke og med ideen om, at man skulle prædike på latin, så var latin stadig det dannede sprog. Evnen til at læse latin foruden kundskab til den klassiske kultur, var stadig en nødvendighed, hvis man ville være succesfuld, idet man kun igennem denne læring kunne læse tidens ideallitteratur: klassikerne, for derefter at tage dem til hjertet, og selv skrive som de antikke forfattere.

Man så derfor en opblomstring i mængden og kvaliteten af latinske skrifter, hvilket mange måske vil se som paradoksalt, idet reformationen ofte associeres med et brud med den katolske kirke og med det latinske – og mens forskerne fortalte om dette, var deres passion tydelig. De fortalte videre, at teologerne på denne tid blev uddannet i latin, græsk og hebraisk, så de kunne læse Bibelen på dens originale sprog og dermed ”gå i kødet på dem”, forstå de små betydningsnuancer i sproget og selv skrive et stilfuldt og varieret latin.

Undervisningssystemet blev også lavet om under den humanistiske bevægelse. Undervisningen blev mere systematiseret og pædagogisk ved, at den protestantiske kirke, der nu havde magten, og kongen tog styringen og kontrollen og systematisk reformerede den. Der blev oprettet flere latinskoler, og man skulle nu læse og skrive latin, som de antikke forfattere skrev det, og ikke middelalderlatin som før. På mange måder ligger vores undervisningssystem og videnskabs rødder i denne tid – se blot på Ole Worm og hans videnskabelige metode, og hvordan man indførte optagelsesprøver til uddannelsesinstitutionerne. Den danske litteratur har også sine rødder her. I renæssancen, og også før det, skrev man ikke store værker på dansk. Men efter at have formet en litterær tradition, på trods af at den startede på latin, havde man nu evnerne, og måske også ideerne, til at starte den danske – hvilket Trine, som klassisk filolog, prøvede at forklare en omtåget arkæolog som mig.

Udstillingen er opdelt i tre fortællinger, som sætter fokus på elementer, der måske vil overraske og fascinere folk, idet der bl.a. vises, hvordan flere lag af samfundet blev berørt, hvilket man, hvis man læser Astrids anmeldelse af udstillingen, vil se er gået over hendes hoved. På trods af at både udstillingen og renæssancehumanisterne var, og stadig er, meget tekstfo-

kuserede, så var det langt fra kun tekster, der var inspiration eller fokus for renæssancehumanisterne. Jo, man skulle kunne læse klassikerne, og gerne skrive noget der kunne måle sig med dem – se bare på Pernilles artikel – men det var ikke blot gennem teksterne, at de blev inspireret. Det kunne også være genstande fra antikken, der kunne associeres med de store antikke personligheder, heriblandt mønter, og man var interesseret i at samle den slags ting. Camilla bød ind med eksemplet om Petrarca, kendt som humanismens fader, som præsenterede sin antikke møntsamling med kejseren for sin konge. Han bød ham at se, hvilke forgængere han skulle spejle sig i, for på dette tidspunkt hvor antikken var idealet, var det en etableret form for smiger at sammenligne sine ligemænd, kolleger og de magtfulde med antikke personer. Faktisk var det populært i renæssancen at imitere det antikke, ikke blot i litteraturen, men også i kunsten, arkitekturen, foruden de antikke dyder, og digtere, akademikere og kunstnere ændrede navn til noget mere latinsk-lydende. Overklassen kunne endda finde på at klæde sig ud som antikke karakterer, for at illustrere hvor lærd man var. Der fortælles i bogen bl.a. om Christian den fjerde, som klædte sig ud som Aleksander den Store. Der var altså tale om en slags genopførelse af antikken men i en ny version.

Tiden fløj af sted, forskerne skulle til møde, og med et venligt ord og tilbud om hjælp, flygtede de fra det sørgelige kagebord og vores forsøg på et interview.

Oversættelsesteori i renæssancen

Af Pernille Wissing

Det følgende tager udgangspunkt i en eksamensopgave, som jeg skrev til faget "Text – memory – monument". Opgaven havde til hensigt at undersøge, hvilke oversættelsesstrategier Lorenzo Valla benyttede sig af i sin oversættelse af Thukydids *Historiae* med inddragelse af Leonardo Brunis "*De interpretatione recta*".

Det at oversætte oldgræske tekster var et ret nyt koncept i Italien i renæssancen. Det var først, da den byzantinske professor Munuel Chrysoloras begyndte at arbejde på universitet i Firenze i 1397, hvor Coluccio Salutati var rektor, at græskundervisningen fik sin egentlige fremgang i Vesteuropa.

Ifølge Leonardo Bruni havde græskkunders indtil da været fraværende i Italien i 700 år.¹

Græskkundsens tilbagevending anses af mange moderne filologer for at være en genopdagelse, der overskyggede alle de andre fremskridt i renæssancen, og som mere end noget andet berettiger

Billede af Bruni.

dens navn, hvis man har ordets etymologiske betydning for øje, hvor det på fransk betyder "genfødsel". Humanisternes primære interesse for græsk litteratur bundede i den forståelse, som den kunne bidrage med, til de allerede læste og beundrede romerske forfattere.² De humanistiske oversættelser af oldgræske værker var farvede af deres romerske korrelater. Dette skyldtes, at oversætterne ikke kun ønskede at imitere originaltekstens forfat-

terstil, men også stilen i senere romerske værker af samme genre som den græske originaltekst.³ I det 14. århundrede begyndte en modreaktion til middelalderens ord-for-ord oversættelser, der efter sigende skulle være skrevet så verbatim, hvilket betød, at de praktisk talt var ulæselige. Denne modreaktion startede med Francesco Petrarca, som var hjulpet godt på vej af Salutati som frontfigur, stærkt forfulgt af Chysoloras. Chysoloras opdeltede oversættelser i 3 metoder. Den første var: *conversio ad verbum*, den anden var: *conversio ad sententiam* og den sidste var: *immutatio*. Ud af disse 3 pegede han på metode nr. 2 som den bedste. Altså mente han, at meningsoversættelser var vejen frem. Han pegede på metode 1 som den dårligste.⁴ Denne holdning delte han med Petrarca og Salutati. De mente alle 3, at en ord-for-ord oversættelse var ubrugelig i og med, at den var uforståelig og ofte blev en hård oversættelse og ude af stand til at videregive den oprindelige betydning. Det var derfor nødvendigt at ændre ordordenen, for at fremskaffe en oversættelse, som bestod af den samme betydning og det samme budskab som originalteksten.⁵ Humanisternes oversættelser var på denne måde kendetegnet ved, at de havde en tendens til at fokusere på tekstens stil og litterære udformning.⁶ Oversætterne ønskede ikke kun at gendanne originaltekstens stil, de ønskede også at gendanne meningen. De brugte også de anerkendte romerske forfatters stil som guideline. Grunden til dette var, at oversætterne ønskede at få en bedre forståelse af de romerske forfattere gennem deres græske forbilleder. Et konkret eksempel på dette er Vallas oversættelse af Thukydids *Historie*. Her ser man, at han er opmærksom på Cicero og Quintilians modtagelse af originalteksten.

1 Reeve 2011, 34.

2 Ibid, 34-35.

3 Pade 2008, 94.

4 Andersen 2004, 57.

5 Pade 2008, 88-89.

6 Pade 2014, 233.

Valla ville gerne genskabe værket, sådan som det blev læst og forstået af hans romerske forbilleder,⁷ og hans oversættelse bærer præg af, at han har været undervist af Quintilian. Han oversætter eksempelvis med *amat fieri*. Denne vending er set brugt af Quintilian tidligere og Sallust.⁸ I forbindelse med sin udgivelse af *Historie* skrev Valla et dedikationsbrev til Pave Nicholas V. I det bruger han en metafor for sine og andres oversættelser af græske tekster, nemlig at oversætterne gennem deres arbejde bringer Grækenland under pavens styre.⁹ Pave Nicholas V var humanist, og han bestilte Valla til at lave oversættelsen, fordi han havde en plan om at redde alt, hvad han kunne af den græske kultur, og han ønskede at få alle de velkendte græske værker oversat til latin.¹⁰

Valla mente ikke, at det at oversætte kun handlede om at reproducere originalteksten til det nye tiltænkte sprog, det handlede ligeså meget om, at der var en konkurrence mellem originaltekstens forfatter og oversætteren. Oversætteren ønsker altså at overgå den originale forfatter.¹¹

Bruni (1370-1444) var en Italiensk humanist. I 1420 skrev han en afhandling om oversættelse "*De interpretatione recta*".¹² Den er anset, som værende en af de første, hvis ikke dén første, skrevne afhandling om oversættelse.¹³ Den blev skrevet som en konsekvens af den kritik, Brunifik, efter han havde kritiseret en oversættelse af Aristoteles' *Nikomachæisk etik*. Brunis værk er opdelt i to dele. I den første del giver Brunifinstruktioner til, hvordan en oversættelse bør se ud, og hvordan man laver den. Han skriver bl.a.,

at oversætteren ikke skal efterlade ord i deres græske form. Han skriver, at en oversætter, som bruger *politia* i stedet for *res publica* i et forsøg på at oversætte *πολιτεία*, er en dårlig oversætter.¹⁴ Selvom *πολιτεία* ikke betyder præcist det samme som *res publica*, mener Bruni, at man skal domesticere ord og udtryk, hvilket hænger meget godt sammen med den tidligere nævnte opfattelse af, at oversættelser skulle ses som en erobring af den græske litteratur.

Bruni insisterer på, at oversætteren skal have magt over oversættelsens ønskede sprog, og oversætteren skal være i stand til at konstruere et godt og idiomatisk latin (oversættelsernes intenderede sprog).¹⁵

I anden del af afhandlingen giver han eksempler på oversættelser af Aristoteles og Platon og vurderer deres kvalitet.

Konkluderende kan man sige, at Bruni i sin afhandling sætter den korrekte gengivelse af originalteksten indhold som en forudsætning for at oversætte, og den store udfordring ligger i at gengive tekstens litterære udformning korrekt, og det er denne problematik, som han fokuserer mest på i sin afhandling.

Valla (1407-57) var en romersk humanist. Han er den dag i dag yderst anerkendt og bliver anset som værende en af de bedste oversættere i 1400 tallet. Han huskes især for sit værk *Elegantiae linguae Latinae*.¹⁶ Det blev udgivet i 1471, og det var den første lærebog om latinsk grammatik, der var blevet skrevet siden antikken. Det er derfor sikkert at sige, at Valla mestrede det komplekse latinske sprog til fulde.

7 Pade 2016, 4.

8 Pade 2006, 782.

9 Ibid. 3.

10 Pade 2016, 782.

11 Ibid. 6.

12 Pade 2014, 234

13 Ibid. 234.

14 Her kunne det have været relevant at inddrage moderne oversættelsesteorier, men så kunne jeg skrive i en evighed.

15 Pade 2014, 234.

16 Pade 2016, 787.

I 1452 blev Valla færdig med sin oversættelse af Thukydids *Historiae* fra græsk til latin. Hans oversættelse blev anset som værende en fyldestgørende og passende oversættelse, og folk brugte den flere hundrede år efter.¹⁷

Thukydids *Historiae* passede ikke direkte ind i renæssancens historiografi. Thukydid ønskede, at hans læsere skulle lære om den menneskelige adfærd gennem sit værk. I renæssancen blev *Historiae* ikke mødt med den helt store interesse. Thukydid har altid været anerkendt som værende en af de bedste historieskrivere nogensinde, men værket blev alligevel ikke ligeså populært som de andre mere letlæselige græske værker. Læserne ville lære af værket og ikke lære om dem. I renæssancen læste man som oftest værket i oversættelse og ikke på originalprog. Hele værket var blevet oversat og kommenteret adskillige gange, dog var der udvalgte dele af værket, der var særligt fokus på.¹⁸ Som nævnt tidligere, åbner Valla med et dedikationsbrev til paven. Valla fastslår, at paven og Valla selv ønsker at bringe græskkundskaberne til Italien. Billedsproget fortæller os, at dette ikke skal ske ved, at oversætterne drager til Grækenland og lærer kundskaberne der, men det skal ske igennem oversættelser.¹⁹ Der er to pointer, som er vigtige at opfange her: for det første kan vi fastslå, at græskkundskaberne var anset som værende meget værdifulde, og de var værd at bibeholde og bringe til Italien. Det andet er, at det ikke behøver at være på originalprog. Oversættelser er anset som værende tilstrækkelige. Oversættelserne skulle overgå originalteksten og på den måde blive en del af det romerske imperium.²⁰ Dette skulle ske ved at kombinere den viden, man fik igennem originalteksten, og den viden man fik igennem de romerske forbilleder. Vallas holdninger passer således godt ind i renæssancens holdning om

oversættelser.

Konkurrencen mellem originaltekst og oversættelsen som Valla skildrer med et militærisk billedsprog, var ligeledes et vigtigt aspekt. Ved at oversætte de græske tekster, ligesom hvis Italien vandt over Grækenland i et vigtigt slag, blev Grækenland og græskkundskaberne en del af det romerske imperium.²¹

Valla er blevet kritiseret for ikke at oversætte præcist nok, men

denne kritik er senere blevet trukket tilbage, da man konstaterede, at det var med vilje. Valla havde intentionen om at bringe den græske tekst til klassisk latin på en måde, hvorpå det matchede ori-

Billede af Valla.

ginaltekstens stil og formsprog. Dette betød også, at hvis der var en klassisk latinsk forfatter, som imiterede originaltekstens forfatter, så skulle man imitere denne forfatter. I dette tilfælde var Sallust den forfatter, man skulle imitere. Dette gjorde Valla, og nogle gange var det så voldsomt, at han endte med at citere Sallust fremfor at oversætte den originale tekst.²²

Hans afvigelser må skyldes, at han opprioriterede den litterære udformning, eftersom det er blevet påvist, at hans parafraseringer i mange tilfælde tilføjer en særlig effekt til teksten, og denne effekt er ikke altid tilsvarende til originalteksten. Det har for ham handlet om at kombinere den viden, man fik af græskkundskaberne med den viden, man fik gennem de ansete romerske forfattere.

17 Ibid. 1.

18 Pade 2006, 779.

19 "... id est ut Graecos tibi libros in Latinum traduceremus."

20 Pade 2016, 4.

21 Ibid 3.

22 Pade 2006, 791.

Selvom Bruni og Valla er enige i mange ting, så er det også tydeligt at se, at Vallas oversættelser er mere frigjort end, hvad man må formode, at Bruni ville have ønsket og selv ville have gjort. Valla er mere frigjort i den forstand, at hans oversættelse ikke altid følger originaltekstens ordstilling og de enkelte ords form og semantikk-effekt til teksten, og denne effekt er ikke altid tilsvarende til originalteksten. Det har for ham handlet om at kombinere den viden, man fik af græskkundskaberne med den viden, man fik gennem de ansete romerske forfattere. Bruni så lidt anderledes på det. Han mente, at

man skulle lave en så tekstnær oversættelse som muligt. Han mente, at man som oversætter skulle være omhyggelig med gengivelsen af enkeltord og påpasselig med placeringen af ordene i sætningen.

Begge oversættere kan betegnes som meningfor-mening oversættere, dog er Bruni mere konservativ, da han mener, man skal give en mere tekstnær gengivelse.

Det kan derfor i sidste ende konkluderes, at Vallas oversættelse er præget og betinget af samtidens oversættelsesprincipper og af hans egne motiver.

Litteraturliste:

Andersen, P. 2004: "Medieval Translation Practices", København.

Bruni, L. 1420: "De interpretatione recta".

Pade, M. 2006: "Thucydides' Renaissance Readers", Brill's Companion to Thucydides.

- 2008: "Niccolo Perotti and the ars traducendi", *Sol et homo*. Mensch und Natur in der Renaissance: Festschrift zum 70. Geburtstag für Eckhardt Keßler, udg. Sabrina Ebbersmaier et al.

- 2014: "Renaissance translation", *Encyclopedia of ancient greek language and linguistics*, bind 3, udg. Giannakis, G. K., 232-235

- 2016: "Translating Thucydides: the metadiscourse of Italian humanist translators", Renaissanceforum, edited af Annet den Haan.

Reeve, M. D. 2011: "Classical scholarship", *The Cambridge Companion to Renaissance Humanism*, udg. J. Kraye, 11. oplag, Cambridge, 20-46

Valla, L. 1452: "Oversættelse af Thukydid's Historiae".

How to tilvalg?

Af Maria T. Madsen & Birgitta M. Wiklund

Valg af tilvalg kan føles uoverskueligt. Hvad skal man vælge? Hvordan søger man? Skal jeg vælge noget, der er smart for min uddannelse eller bare ud fra mine interesser? Hvordan er det at gå på tilvalg?

Der er mange spørgsmål, og vi vil i denne artikel give vores svar på disse spørgsmål, så vi kan hjælpe andre forvirrede studerende på vej. Maria læser Klassisk Arkæologi, og var på tilvalg på SDU i Biologisk Antropologi. Birgitta læser Latin, og var på tilvalg på AU i Musikvidenskab.

Hvordan valgte vi vores tilvalg?

Birgitta: Jeg valgte mit tilvalg ud fra mine interesser. Jeg har spillet orgel i kirken, siden jeg var 12, så det virkede oplagt at vælge den musiske vej. Jeg kiggede på, hvilke fag der blev undervist i på BA tilvalget på Musikvidenskab, så jeg kunne se, om det var noget, jeg var interesseret i.

Maria: Jeg valgte mit tilvalg på baggrund af min interesse for menneskets historie og gravkultur. Jeg vidste allerede, inden jeg undersøgte udbuddet på AU, at det var det, jeg ville, og jeg fandt efterfølgende ud af, at tilvalget kun blev udbudt på SDU og KU. Jeg var skeptisk over for at begynde på et nyt universitet så langt væk fra Århus, men da jeg har familie i Fredericia, ville dette ikke være et problem, da jeg bare kunne overnatte hos dem. Hvis jeg ikke havde haft denne mulighed, havde jeg ikke taget tilvalget på Fyn.

Hvordan er søgeprocessen?

Først og fremmest undersøgte vi mulighederne på <http://bachelor.au.dk/tilvalg/>, og her dannede vi os et overblik over, hvordan og hvornår man skal søge tilvalg. Der er også en liste over, hvilke tilvalgsmuligheder AU tilbyder. Det er også muligt at gøre det samme med både SDU og KU. Vi søgte begge inde på Århus universitets

eget ansøgningssystem (DANS), hvor man opretter en ansøgning og vælger sine prioriteter. Når ansøgningen er oprettet, får man svar i juli. Her er det vigtigt, at man bekræfter sin studieplads i ansøgningssystemet – ellers for man ikke sin plads!

I forhold til musikvidenskab skulle Birgitta til en optagelsesprøve, fordi de på musikvidenskab skal vurdere, om man er kvalificeret nok til at kunne følge undervisningen.

Hvis man ansøger om tilvalg på et andet universitet, foregår tilmeldingen i samme system.

Uddannelse vs. Interesse?

Birgitta: Jeg valgte ud fra interesse, men jeg kan bruge det i min uddannelse. Hvis man skal være gymnasielærer, er det nødvendigt at have to undervisningsfag. Det virkede oplagt at have både Latin og Musik, fordi dette er to brugbare fag i gymnasiet – og der er ikke ret mange undervisere med den kombination.

Maria: Jeg valgte også ud fra interesse, og jeg var så heldig, at det kan være relevant for min uddannelse. Det kombinerer to fagligheder i en uddannelse, fordi man arbejder med både naturfaglige og humanistiske metoder. Som arkæolog møder man indimellem grave i felten, og dette tilvalg kan derfor i den forbindelse have relevans for mit hovedfag, Arkæologi. Det er rart at have en baggrund i biologisk antropologi, hvis man er interesseret i gravkultur, som jeg er, men når man kun har et tilvalg, kan det ikke bruges til meget mere end baggrundsviden.

Billede taget af Maria T. Madsen

Livet på tilvalg.

Modtagelse på tilvalg.

Birgitta: På musikvidenskab har tilvalg mulighed for at deltage i RUS-ugen sammen med dem, der starter på deres bacheloruddannelse. Dette er en god mulighed, fordi man bliver sat ind på samme årgang som dem, og man kommer ud i sit sammenspilshold i RUS-ugen, så man kan lære dem at kende, inden undervisningen går i gang. Jeg havde stor glæde af at deltage i RUS-ugen, da jeg også lærte alle de andre på årgangen at kende og mødte alle dem, som også var på tilvalg.

Maria: Biologisk Antropologi er udelukkende et tilvalg, som kan udvikle sig til en kandidatuddannelse. Vi var derfor alle tilvalgsstuderende, da vi startede, og der var ingen RUS-uge for os. Mange af de andre studerende var forhistoriske og middelalder-renæssance arkæologer, og de kendte hinanden i forvejen, så det ville have været rart med en RUS-uge.

En typisk dag på vores tilvalg.

Birgitta: På musikvidenskab foregik størstedelen af al undervisning i sammenspilshold. Holdene bestod af 5-7 personer, som var blevet sat sammen af underviserne pga. hovedinstrument og niveau, så holdene ikke havde f.eks. 5 guitarister. Underviserne havde stor erfaring med at sætte personer sammen, så jeg kom på et utroligt velfungerende hold, hvor vi havde det godt med hinanden. Undervisningen var en blanding mellem teori og praksis. Vi blev undervist i kordirektion, arrangement, brugsklaver og musikteori, og al undervisning retter sig kraftigt imod, at man bliver gymnasielærer.

Maria: En typisk dag på Biologisk Antropologi startede gerne kl. 8 med teoretisk undervisning, hvorefter vi havde praktisk undervisning med diverse skeletter. Begge semestre havde vi Zoologi og Evolution, som handlede om dyr, og det var obligatorisk at være til stede 100% af tiden,

samt at bestå en prøve hver uge om det pågældende dyr, som var emnet for den uge. Først med de tre sidste dyr i slutningen af det 2. semester lærte vi om knoglerne, hvilket egentlig var grunden til at jeg valgte Biologisk Antropologi. Fokus syntes derfor at være lidt skævt fordelt, og faget var desuden utroligt svært, når man ikke er vant til naturvidenskabelige fag på universitetsniveau. Grundet fremdriftsreformen er det ikke længere muligt at erstatte et fag på sit tilvalg, og man er derfor tvunget til at følge faget til ende.

Var det brugbart og det værd?

Birgitta: Min tid på Musikvidenskab var ganske brugbar, men det var langt fra det, jeg havde håbet på og forventet, da jeg søgte ind. Undervisningen på Musikvidenskab var på et niveau og en undervisningsmetode, jeg ikke var vant til. Når man kommer fra Klassiske Studier, skal man være opmærksom på, at vi har et meget højt fagligt niveau, og at vi arbejder meget selvstændigt. Det er der ikke nødvendigvis alle steder, der udbyder tilvalg... Jeg besluttede mig for, at jeg hellere ville tilbage og tage en kandidatuddannelse i Latin end at fortsætte på Musikvidenskab. Dette betyder, at jeg ikke kan blive gymnasielærer (som planlagt), da jeg ikke har taget kandidattilvalg på Musikvidenskab. Socialt var det absolut det hele værd, da jeg mødte en række dejlige mennesker!

Maria: Biologisk Antropologi kan bruges på mange forskellige måde i forbindelse med arkæologi, men det kan bruges mest til bedre forståelse for fortidens mennesker. Det kan være utroligt svært at bruge, mens man stadig er studerende, da det er to forskellige fagligheder, som kan være svære at koble sammen. Personligt havde jeg ufatteligt mange problemer både med AU og SDU grundet dette tilvalg, og jeg er ikke sikker på, at jeg ville tage det samme valg igen, hvis jeg fik muligheden.

Hvordan var dit år væk fra hovedfag?

Da vi var på tilvalg, følte vi begge hurtigt, at vi kom ud af en daglig rutine på Klassiske Studier. Det var svært at opretholde kontakten med sine medstuderende fra hovedfaget, da de var på andre tilvalg. Det gav selvfølgelig nye venskaber på de respektive tilvalg, men vi kom hurtigt til at savne fællesskabet på Klassiske Studier. Maria følte sig specielt afskåret fra Århus, da undervisningen foregik i Odense.

Billede taget af Maria T. Madsen .

4 gode råd til kommende tilvalgsstuderende.

Undersøg studieordningen til ALLE fag inden du beslutter dig. Sådan undgår man ubehagelige overraskelser. Tag til tilvalgsdag på AU og dan dig et overblik over mulighederne så du kan tage den bedste beslutning for dig.

Deltag i RUS-ugen hvis muligheden er der.

Vær social på tilvalget – Man skal være der længe, så invester i det sociale.

Hvis du vælger et tilvalg på et andet universitet, vil det være en god idé at sætte dig ind i, hvordan det foregår, da der er mange ekstra ting, man skal tage hensyn til. Overvej desuden om det er muligt med afstand, da man skal op omkring kl. 4 om morgenen fra Århus, hvis man skal være til undervisning kl. 8 i Odense.

Overvej om interessen eller uddannelsen er vigtigst for dig, inden du tager et valg.

Afroditehelligdommen i Knidos – En Afroditehelligdom eller ej?

Af Sara Hjøllund Sørensen

Det nedenstående er baseret på min eksamensopgave i Antikkens Kulturhistorie 2 i 2017 på 6. semester: *Afroditehelligdom i Knidos – Afroditehelligdom eller ej.*

Rundtemplet på den højeste terrasse i Knidos, var det til Afrodite? Undersøgelser har afsløret nogle elementer, som kan skabe tvivl om, hvorvidt det har været Afrodite eller Athene, der blev tilbedt på stedet. De skriftlige kilder og arkæologiske fund fortæller, at der med sikkerhed har været en helligdom til Afrodite i Knidos. Den nøgne skulptur lavet af Praxiteles med navnet Den Knidiske Afrodite er meget kendt, og på trods af at man ikke har fundet originalen, så er der ikke meget usikkerhed om, hvordan den har set ud, da mange kopier er bevaret. Man har altså ikke fundet den originale skulptur, men det er nu heller ikke sikkert, at templet hvor skulpturen har stået, er fundet. Der er fundet et rundt tempel, placeret højt, som man har regnet som værende templet til Afrodite *Euploia*, hvor Den Knidiske Afrodite skal have stået, men undersøgelser har afsløret elementer, som kan skabe tvivl om denne antagelse. Derfor ville jeg i min

opgave ud fra undersøgelser af helligdommen og de fundne elementer prøve at afgøre, om helligdommen var til Afrodite eller ej.

Det gjorde jeg ved først at beskrive ruinerne af rundtemplet, som blev efterfulgt af en sammenlignende analyse af de fundne elementer. Kunne de identificere guden, der var tilbedt på stedet? Det førte til en diskussion af, hvorvidt helligdommen har været brugt til Afrodite *Euploia* og Den Knidiske Afrodite eller en anden gud. I diskussionen inddrog jeg nogle fund fra Afroditehelligdommen i Afrodiasias.

Det burde have været ret ligetil at beskrive ruinerne af et tempel, men allerede der var der uenigheder mellem forskere. Iris Love, som fandt templet i 1969, mente, at det var en *monopteros* med søjler i dorisk orden, mens Hansgeorg Bankel mente, det var en *tholos*, da de fandt rester af en *cella*-væg, og ydermere fandt de et kapitæl i korinthisk søjleorden. De antikke kilder var heller ikke enige. Plinius den Ældre beskrev templet for Den Knidiske Afrodite som et åbent *monopteros* (Plin. Nat.: 36.4.21), mens Lukian i sin *Amores* skrev, at der var en dør foran og én bagved Den Knidiske Afrodite, hvilket nærmere måtte indikere en *tholos*, eller i hvert fald en lukket bygning (Luk. Amores: 8.13-14). Lukian er dog satireforfatter, og Plinius har, ifølge Stephanie Budin, muligvis ikke sin information fra egen oplevelse.

Kilde til billede: <http://www.deniztravel.com/nl/fotos/vaargebied/knidos#>

Iris Love startede med at sammenligne rundtemplet med den runde struktur fundet i Hadrians Villa, hvor man fandt en kopi af Den Knidiske Afrodite, men det viste sig senere, at der ikke var så mange ligheder alligevel. Strukturen var i dorisk søjleorden i modsætning til rundtemplets korinthiske orden, og det kunne ikke afgøres i strukturen i Hadrians Villa, hvorvidt det havde haft en *cella* eller ej. Hadrian havde stor interesse for det græske, men lavede ikke direkte kopier, så det er muligt, han har ladet sig inspirere af rundtemplet i Knidos og ændret sin struktur lidt.

I og omkring templet blev fundet indskrifter, og særligt én lagde Iris Love vægt på (Inskriften griechischer Städte aus Kleinasien 41.178). Denne indskrift blev fundet på en statuebase eller et alter inde i rundtemplet. Hendes umiddelbare tolkning af den blev brugt som stærkt argument for, at templet var til Afrodite. Hun tolkede til at betyde Praxiteles og til at være eller, altså nøgen. Hun mente, at blokken med indskriften havde været en base for Den Knidiske Afrodite, da den blev sat i templet. Indskriften blev senere analyseret af Wolfgang Blümel, som slet ikke mente, at indskriften var om Afrodite, men derimod om Athene. Han mente, at var en del af et navn på en mand, at var hans kone, og det sidste ord i indskriften var Athene. Vest for rundtemplet var en struktur, som af Iris Love blev kaldt et skatkammer. Vest for det var en struktur in situ, som formentlig har været et fundament enten for en skulpturbase eller et alter. På strukturen var indskriften. Yderligere vest for basen/altret var en tredje struktur, som Iris Lov kaldte en helligdom. Det kunne altså være en mulighed, at denne struktur var templet til Athene med altret stående på østsiden med en indskrift til gudinden.

Yderligere fund i helligdommen var mønter med Afrodite *Euploia* afbilledet, en terrakottafigurine med skjold og hjelm – Athene eller Afrodite *hoplismenê*? – og en anden terrakottafigur

med to siddende gudinder – Demeter og Persefone? Ved rundtemplet blev fundet en række små kvindelige terrakottafigurer, dog ikke gudinder, med hænderne foran brystet, og 87 *fibulae*, som lignede disse figurer, blev fundet i Athenehelligdommen i Lindos. I en mur i en anden bygning i Knidos fandt man nogle fragmenter af en Atheneskulptur; et kvindehoved med hjelm og fragmenter af en kvindekrop, hvilket er gode argumenter for, at der har været en Athenehelligdom i Knidos.

Sammenligningen med Afroditehelligdommen i Afrodias gav ikke meget hjælp til at bekræfte rundtemplet som værende til Afrodite. Der har været en have begge steder, men ligheden stoppede umiddelbart der. Iris Love fandt et løvehoved, som formentlig har siddet på en bænk eller lignende, og særligt for Afrodias blev Afrodite associeret med løver, men et enkelt løvehoved kan ikke være nok til at be- eller afkræfte noget.

Der var altså argumenter for Afrodite i form af indskrifter, måske, mønter med hende afbilledet og ikke mindst de antikke kilder. Derimod var argumenterne for Athene en base/et alter in situ med indskrift, andre indskrifter, terrakottafiguriner og *fibulae*, men de antikke kilder nævner ikke noget om en Athenehelligdom i Knidos. Jeg kunne efter mine undersøgelser ikke konkludere noget endeligt, men det skal måske overvejes, om ikke både Afrodite og Athene er blevet tilbedt på terrassen, hvilket Wolfgang Blümel også skriver. Strukturen vest for templet, den såkaldte helligdom, med fundamentet med indskrift in situ øst for kan muligvis have været til tilbedelse af Athene, mens det runde tempel var til Afrodite. Jeg kunne desværre ikke svare på mit eget spørgsmål:

”Afroditehelligdom eller ej?”, men ingen konkret konklusion er også en konklusion.

Udvalgt bibliografi

- Bankel, Hansgeorg 1997: "Knidos. Der hellenistische Rundtempel und sein Altar. Vorbericht.", *AA* hæfte 1, 51-71.
- Blümel, Wolfgang 1992: *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien 41.1: Die Inschriften von Knidos*, Bonn.
- Brody, Lisa R. 2001: "The Cult of Aphrodite at Aphrodisias in Caria", *Kernos* [Online] 14, 93-109.
- Bruns-Özgan, Christine 2013a: *Knidos, Ergebnisse der Ausgrabungen von 1996-2006*, Istanbul.
- Bruns-Özgan, Christine 2013b: "Knidos: Carian Features in a Doric City", i: Patrice Brun *et al.* (red.), *Euploia. La Lycie Et La Carie Antiques. Dynamiques des territoires, échanges et identités. Actes du colloque de Bordeaux, 5, 6 t 7 novembre 2009*, Bordeaux, 41-50.
- Budin, Stephanie Lynn 2003: *The Origin of Aphrodite*, Bethesda.
- Budin, Stephanie Lynn 2010: "Aphrodite *Enoplion*", i: Amy Smith & Sadie Pickup (red.), *Brill's Companion to Aphrodite*, Leiden, 79-112.
- Love, Iris Cornelia 1970: "A Preliminary Report of the Excavations at Knidos, 1969", *AJA* 74:2, 149-155.
- Love, Iris Cornelia 1972a: "A Preliminary Report of the Excavations at Knidos, 1970", *AJA* 76:1, 61-76.
- Love, Iris Cornelia 1972b: "A Preliminary Report of the Excavations at Knidos, 1971", *AJA* 76:4, 393-405.
- Love, Iris Cornelia 1973: "A Preliminary Report of the Excavations at Knidos, 1972", *AJA* 77:4, 413-424.
- Montel, Sophie 2010: "The Architectural Setting of The Knidian Aphrodite", i: Amy C. Smith & Sadie Pickup (red.), *Brill's Companion to Aphrodite*, Leiden, 251-268.
- Pickup, Sadie and Amy C. Smith 2010: "Budding Aphrodite: Into The Future", i: Amy C. Smith & Sadie Pickup (red.), *Brill's Companion to Aphrodite*, Leiden, 17-26.

Anmeldelse af udstillingen ”Antikkens veje til renæssancens Danmark” på Antikmuseet

Af Astrid Leed Strauss

Udstillingen ”Antikkens veje til renæssancens Danmark” er en flot udstilling, der kæler for detaljerne, og som foregår fortrinsvis igennem tekst. Igennem hele udstillingen er der placeret skulpturer eller andet for at understøtte teksten, eller blot give et billede af hvad der inspirerede renæssancens humanister – primært i Italien, men også i Danmark, og mange andre steder.

Udstillingen tager udgangspunkt i tre danske renæssancehumanister, Christiern Pedersen, Rasmus Glad (som nogle måske kender under hans kunstnernavn Erasmus Lætus) og Ole Worm, og viser gennem bl.a. tekster og billeder, hvordan de blev inspireret af antikken og deres samtid.

Det er dog ikke med en af disse personer, vi starter ved indgangen, men med en PowerPoint præsentation med billeder fra udstillingen og et sort gardin, som er let trukket tilbage og byder os velkommen til at få et kig. Man kunne sige, at de løfter sløret for, hvordan denne rejse skete (fra antikken til renæssancens Danmark). Ved første øjekast syntes jeg selv, at jeg var ret klog, at jeg selv fandt på den tolkning, men da femøren faldt nogle uger senere, følte jeg mig i stedet ret dum. Sløret er selvfølgelig en reference til billedet i Petrarca's bog. Det er blot én af de mange små detaljer, de har flettet diskret ind i udstillingen. Dette ses også, da den første person vi introduceres for er Petrarca, og bogen med hans afskrift af Vergil ligger slået op på billedet af kommentatoren, der løfter sløret for poeten.

Gennem Petrarca og hans fascination af Cicero og Vergil bliver vi introduceret til antikken, og hvordan man som renæssancehumanist

var fokuseret på at læse latin direkte fra de antikke forfattere. Vi hører desuden om, hvordan humanisterne ikke kun var fokuseret på teksten men også dannelsen, herunder en ordentlig uddannelse hvor man selvfølgelig skulle lære at læse de antikke kilder. En af de ting som blev gennemført, var opførelsen af flere latinskoler, og når man byder de stakkels elever at lære latin, skal de selvfølgelig bruge en ordbog og grammatikbøger til at forstå det. Og igennem dette møder vi Christiern Pedersen, som bl.a. skrev en ”Vocabularium ad usum dacorum” – selvfølgelig på latin. I denne sammenhæng er der blevet lavet en hyggelig, lille skolestue med bænke, faksimile af skolebøger fra tiden, og en tavle med latinsk grammatik, for at illustrere – eller i hvert fald få en ide om – hvordan det var at studere i en latinskole. Som man måske kan fornemme, synes jeg rigtig godt om skolestuen, og jeg forstod, hvor de ville hen med det, men jeg synes desværre at noterne til tavlen og bøgerne ved skolebænken var for små. Det skal måske lige påpeges, at man på den tid ikke benyttede tavler til undervisning, men at det er en rekvisit til at hjælpe den moderne modtager med at forstå budskabet.

I forbindelse med Christiern Pedersen nævnes også bibelhumanismen og hans oversættelse af det Nye Testamente til dansk. Han desuden stod for at samle og trykke en udgave af Saxo's Danmarkshistorie, idet han ledte efter den danske gloværdige fortid, som modstykke til Italiens. Man kan se begge disse originaler udstillet i en montre sammen med to andre originaler. Montren står lidt i skygge, så lad dine øjne vænne sig til det et øjeblik, og hvis du vil se detaljer, hænger der på væggen en hylde med lopper til afbenyttelse, kan jeg afsløre for jer, efter selv at have brugt min. 30 minutter på at opdage dem.

Fra skolestuen og bogmontren træder man videre ind i det næsten rum, som omhandler den danske – latinske – digterkunst i renæssancen. Hovedpersonen her er Rasmus Glad, en dansk teolog og digter. Han skrev flere store værker med inspiration fra Vergil, idet Glad selv skrev hyrdedigte. I et af dem påkalder han sig musserne, og anbefaler dem at slå sig ned på Valby bakke, og i udstillingen er der faktisk lavet en repræsentation af Valby bakke med "udsigt" over 1500-tallets København. Hvis man "tager sig et hvil" på bakken, som et skilt nok så fint anbefaler, kan man lytte til musepåkaldelsen oplæst på latin og dansk. Rundt omkring i rummet står flere skulpturer, de fleste af dem er også hyrderelaterede. Formålet og funktionen af bakken forstår jeg fuldt ud, og må indrømme at jeg er en fan af den anderledes ide. Æstetisk er den ikke det flotteste, men den er perfekt til dens formål og er et skønt modspil til de flotte skulpturer.

Gennem det fratrukne gardin kommer vi til den sidste del af udstillingen, som omhandler Ole Worm, hans museum og værker. Når man står ved indgangen til denne næste del, kan man se endnu en af de fine detaljer i udstillingen, nemlig en sektion af ternet gulv, der matcher gulvet i Ole Worms museum, som det kan ses på en illustration. I "museet" står der også en montre med ting fra hans museum samt hans bog "Museum Wormianum" fra 1655. Hvor den første del af udstillingen bl.a. fokuserede på Christiern Pedersen og hans oversættelser, og den anden del bl.a. handlede om Rasmus Glad og digterkunsten, så handler denne del, som sagt, om Ole Worm og hans videnskabelige tilgang til ting, som f.eks. vores danske kulturarv. Han skriver bl.a. bogen "Monumenta Danica," som omhandler de danske runesten. Den videnskabelige tilgang som vi kender den nu, kommer frem på denne tid og kan bl.a. ses i Worms redegørelse af enhjørningers mulige eksistens. Denne anekdote fandt jeg rigtig mor-

som især sammen med historien om lemningers reproduktion.

Med en sidste planche hos Ole Worm er gardinet igen trukket let tilbage og byder os velkommen til resten af Antikmuseet.

Udstillingen er meget tekstbaseret. Humanisterne var fokuseret på tekster, de mange plancher er fulde af informativ tekst, og mange af de udstillede ting er enten bøger eller har noget med litteratur at gøre. Teksten er et nødvendigt redskab for at formidle udstillingens budskab. Det faglige niveau i udstillingen er nogenlunde højt. Jeg ville mene, at man gerne skal have en gymnasial uddannelses eller højere, da der er flere ord og vendinger som ikke er letforståelige – f.eks., hvad pokker er genese?!

Generelt må man sige, at udstillingen er smuk og gennemtænkt, og alle de små detaljer, eller interne jokes, opfattes måske ikke den første – eller tredje – gang man er rundt, men jeg vil mene den også er det andet besøg værd (det er jo gratis). Plancherne er flotte, billederne er smukke, skrifttyperne går igen igennem hele udstillingen, og alt i alt giver det en smuk udstilling. Det betyder dog ikke at den er fri for fejl, men de er få og ikke så store, at de gør noget. Den lige margen driller flere steder, så der nærmest ikke er mellemrum, nogle plancher – eller måske nærmere noter – burde være større, så man ikke overser dem. I samme stil burde der måske være et skilt, der indikerer, at der ligger lopper til afbenyttelse. Men generelt er udstillingen flot og ganske informativ om et emne og en vinkel, som ikke ofte undersøges. Helt bestemt et besøg værd.

"Antikkens veje til renæssancens Danmark" er en særudstilling på Antikmuseet, og kan besøges indtil d. 11/2-18. Hvis man efter besøget er yderligere interesseret i emnet, så er der i forbindelse med udstillingen blevet skrevet en antologi af samme navn.

En rejsenarkomans dagbog af Louise Jensby

Det hemmelige Rom

I sommerferien havde jeg fornøjelsen af at gæste Italiens hovedstad for intet mindre end ottende gang. "Kan du da virkelig blive ved med at finde ting at se dernede" lyder det oftest stillede spørgsmål, når jeg glædestrålende proklamerer destinationen for min næste rejse. Og ja, det kan jeg nemt! Rom er ikke en by, man så-dan lige får overstået på hverken et, to eller otte besøg. Og det har jeg heller ikke lyst til, for lige meget hvor mange gange jeg har været der, også selvom det nogle gange har været med kort tids mellemrum, så har Rom altid noget nyt at byde på. Rom er hyggelig, imødekommende, spændende, der er god mad og venlige mennesker, og så er der ikke mindst en masse helt utrolige sights, hvoraf nogle er mere let tilgængelige end andre. Denne artikel skal netop handle om de mere spøjse og ukendte seværdigheder, som af den ene eller anden grund ikke er dem, man nødvendigvis tyr til på ens første besøg.

Kirken Santa Maria della Concezione på Via Veneto ser ikke ud af meget, som den ligger der helt ud til vejen tæt på en den stærkt trafikerede Piazza Barberini. Det er dog heller ikke kirkens ydre, som her skal fremhæves, men netop hvad der gemmer sig indeni. Eller skulle man måske sige nedenunder? Kirken har som mange andre kirker nemlig en krypt, men indholdet af denne krypt adskiller sig i høj grad fra mange andre. Her findes nemlig skeletterne af hele 4000 kapucinermunke stablet i nydelige mønstre, lavet til lysekroner eller opstillet som hele skeletter stadig iført munkekutter. Man føres gennem seks rum med hvælvede lofter og anderledes arrangerede knogler og kranier, indtil man i det sidste rum mødes af denne besked: "Hvad I er nu, var vi engang. Hvad vi er nu, bliver I engang". Tak for kaffe siger jeg bare. Skulle man have lyst til at besøge krypten, har denne åbent fra 9-19 hver dag, undtagen den 25. december, 1. januar og i påsken. Besøget var tidligere gratis, men koster nu 8,5 euro, med mindre man er en del af en gruppe på mere end ti personer, for så fås billetten til 6 euro stykket. Billetten inkluderer adgang til kirkens museum.

Taget af Louise Jensby

Vi bliver i den hellige afdeling med næste sight: Peterskirkens nekropolis. Mange vil nok ikke genkende til Peterskirken som en af de seværdigheder, man ikke må gå glip af, når man er i Rom. Men der er nok ikke mange, som har taget turen ned under dette fantastiske bygningsværk, som var mere end hundrede år undervejs. Hvis man er ude i god tid, har man heldigvis muligheden for en rundvisning i den imponerende dødeby, som blev opdaget ved et tilfælde i 1940'erne. Rundvisningen tager ca. halvanden time, og efter en fremvisning af mange flotte mosaikker og vægmalerier afsluttes turen, ved hvad der hævdes, er Skt. Peters grav. En bonus er, at man efter rundvisningen sluses ud i selve Peterskirken, hvorfor man undgår den altid absurd lange kø på Peterspladsen. For at booke en tur kræves det, at man skriver en mail til Vatikanets kontor, som håndterer forespørgsler om adgang til udgravningerne. Billetten koster 12 euro, og er hele billetprisen værd. Vær opmærksom på at nekropolen er et helligt sted, at man som kvinde skal dække knæ og skuldre, og at lange bukser er påkrævede til mænd. Det sidste sight som jeg vil fremhæve i denne gennemgang om Roms "hemmelige" seværdigheder, er Neros Domus Aurea. Efter at have været lukket i en længere årrække pga. sammenstyrtningsfare, er dette

fantastiske palads endnu engang blevet gjort tilgængeligt for offentligheden, dog kun i week-enden og kun via guidede ture. Efter Roms brand i 64 e.Kr. byggede kejser Nero et storslået palads, som dog senere endte sine dage under kejser Trajans bade. I dag ligger Colle Oppio-parken over paladset og truer med vægten fra jord, træer og regnvand hele den underliggende struktur. Derfor bliver man også udstyret med en fin, gul hjelm, for alle ved jo, at hvis taget kollapsede, så ville den fine, gule hjelm gøre hele forskellen... Denne tur tager også ca. halvanden time, og selvom det i mange år havde været en drøm for mig at besøge paladset, så gjorde rundvisningen et stort indtryk på mig. Undervejs gøres blandt andet brug af virtual reality, hvor man iført store briller bliver ført tilbage til Domus Aureas velmagtsdage. Meget imponerende og dygtigt lavet. Billetterne bliver ligesom til Peterskirkens nekropolis revet væk, så vær endelig ude i god tid. Rundvisningerne udbydes på engelsk, spansk, italiensk og fransk og koster 16 euro inklusive reservationsgebyr.

Selvfølgelig skal der også være plads til Colosseum, Trevifontænen, Forum Romanum, den spanske trappe og Palatinerhøjen, men har man været i Rom før, eller er man bare frisk på at prøve noget nyt og anderledes, kan ovenstående seværdigheder varmt anbefales.

Taget af Louise Jensby

1. Semester. Starten på en klassiker

Af Rasmus E. Linnet.

At starte på universitetet kan være en stor ting, især når man starter på de klassiske fag, hvor størstedelen ikke har stiftet bekendtskab med fagenes metoder. Nok har de fleste af os haft oldtidskundskab, og vi finder alle den klassiske periode spændende, men det jeg kan sige efter snart 4 måneder på studiet, er, at gå på dette studie er noget helt andet, end hvad jeg har prøvet før.

I denne artikel vil jeg beskrive min oplevelse af 1. semester på Klassisk Filologi, som en studerende der ikke har haft fagene på forhånd i gymnasiet. Derudover vil jeg også beskrive, hvordan det er at starte på klassisk arkæologi med hjælp fra Oliver Gilbert Malinovski, der ligesom jeg også er startet i sommeren 2017.

Forventninger inden jeg startede

Min motivation for at starte på klassisk filologi var hovedsageligt at opnå viden om de klassiske sprogs værktøjer, som ikke findes i det danske sprog. Især muligheden for at sige mere med færre ord pga. den mere præcise grammatik finder jeg interessant. Dernæst var jeg interesseret i kulturarven, især poesi og drama.

Rusugen. En uge med nye venner

Ingen studiestart er komplet uden en rusuge, og dette års tutorer var klar over, hvad vi russere havde brug for. Jeg blev mødt af det store, farlige universitet ved et kæmpe kryds, som var propfyldt med mennesker, men blev nænsomt guidet ind i et behageligt klasselokale med smilende mennesker, varm kaffe og al den imødekommethed man kunne ønske sig.

Jeg fandt hurtigt ud af, at dette studie ikke bare var en flok stenbidere, som man ellers kunne forestille sig som en udefrakommende. Tværtimod var vi ude til sent på natten hver aften og mødte ind næste morgen med smil og gåpåmod, dog lidt trættede end dagen før.

I denne rusuge var jeg i stand til at knytte ven-

skaber med filologer samt arkæologer. Disse har senere været venner, jeg har nydt at bruge min tid på, både når vi har haft fri, og når vi har prøvet at lave en forståelig oversættelse af en absolut ablativ.

Propædeutik. Fundamentet bliver støbt

Efter rusugen kommer propædeutikken til os, som ikke har været så heldige at have haft græsk og latin A i gymnasiet. Her lærer vi, hvordan sprogene fungerer og finder ud af, at der faktisk er noget, der hedder køn, tal og kasus, og vi prøver at forstå et overvæld af morfologiske skemaer. Som en del af propædeutikken har man fornøjelsen af at have en delprøve om ugen. Disse prøver bliver hurtigt omdrejningspunktet for ens uge. Prøverne giver en et mål at se hen imod, før man tager dem, og giver en et konkret standpunkt at evaluere sig selv ud fra.

Det giver også mening til den daglige undervisning, hvor man har rig mulighed for at spørge ind til ens problemer. De tekster vi læser, giver os også rig mulighed for at lære nye ord og opleve glæden ved at genkende ord, som man bruger i hverdagen, som har deres etymologiske oprindelse i enten græsk eller latin. Dertil kommer de fantastiske øjeblikke, hvor ens slaveagtige repetitionsarbejde giver frugt, og hvad man har arbejdet på den seneste uge, endelig går op for en. Det kan dog nogle gange tage lang tid, og i dette tidsrum er det utroligt frustrerende. Det er i de tider, at jeg bliver glad for de venskaber, jeg har etableret, hvor vi kan motivere hinanden og dykke dybere ned i de klassiske sprog.

Taget af Rasmus Linnet

Kaffestuen. Klassikerens vandhul

Kaffestuen har en treenighedslignende funktion som arbejdslokale, hyggerum og selvfølgelig fredagsbar. Mange nyder at sidde i kaffestuen og arbejde, dels fordi andre er omkring en, og dels fordi man er tæt på biblioteket. Derudover synes jeg personligt, at det hjælper min produktivitet at "tage på arbejde" i kaffestuen, eller læsesalen for den sags skyld, og komme hjem igen og så være færdig. Ydermere er der den sociale del af kaffestuen, hvilket jeg nyder meget godt af. Det er her, jeg tanker op på interaktion med folk. Hvis jeg har en mellemtime, er det oftest her, jeg går ned, og bruger tiden sammen med mine venner. Så er der fredagsbaren. Fredagsbaren har overgået mine forventninger. Jeg har sjældent været til fester, hvor der var så behagelig en stemning. Der er alt, hvad man kan ønske sig af en god aften. God musik, dejlige mennesker og billige drikkevarer. Der er plads til masser af drukspil, gode samtaler og at danne nye venskaber på tværs af studierne. Jeg har været til få arrangementer, der har været lige så sjove, som dem symposion har lavet.

Arkæolog med merit. Bøvlet, men det værd

Oliver er startet denne sommer, men har fået merit. Han har derfor været igennem et besværligt forløb, hvor han er nødt til at lave løp-løsnings for at kunne møde op til sin undervisning. Hans skema er endnu ikke tilpasset hans merit, så Oliver har en aftale med en ven om, at vennen fortæller Oliver hvor og hvornår, de skal have timer. Desuden skulle Oliver have fået merit automatisk ved sin ansøgning til studiet. I stedet er han nødt til at kontakte sit gamle gymnasium og anskaffe sig en udgave på engelsk til administrationen. Da jeg fandt ud af, at det var så bøvlet at få merit, og at dette ikke er et enkeltstående tilfælde, blev jeg forarget over systemets mangler. Det er vel dem, der har de egentlige optagelseskrav, der bør have gjort det nemt? I hvert fald blev jeg glad for, at jeg ikke skulle have merit.

Men Oliver fortalte mig også, at der var meget at være glad over. Studiet har overgået alle hans forventninger, som ellers allerede var sat højt. I introducerende græsk arkæologi går de mere i dybden, end de gjorde i hans gymnasieklasse. Undervisningen minder dog stadig om den, de fik i gymnasiet, så for Oliver fungerer faget mere supplerende. Derudover får de et langt bedre begrebsapparat, som Oliver følte han manglede i gymnasiet, så det er rart for ham at få fyldt de huller ud. Angående kerne-fag bliver jeg fortalt, hvordan de går langt mere i dybden med deres emner og fokuserer langt mere på nogle få emner. Dette har han sat stor pris på.

Opsamling Et behageligt og rummeligt studiemiljø:

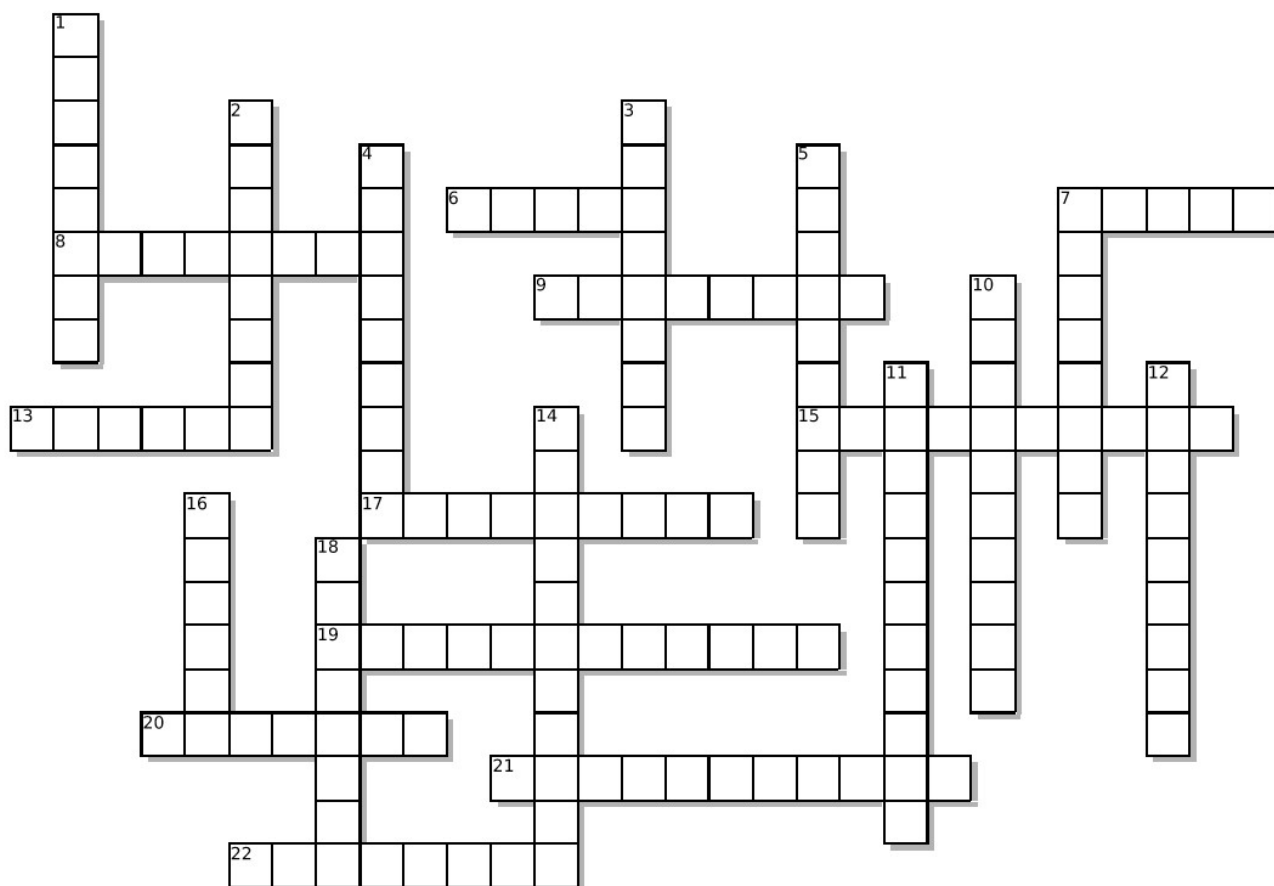
Opsummerede vil jeg ikke sige meget mere, end at studiet indtil videre har været meget mere, end jeg kunne forvente, både fagligt og socialt. Jeg er blevet udfordret på områder, jeg ikke har prøvet før, og fået en fantastisk ny omgangskreds. Der er plads til alle, og et fællesskab der bygger på fælles interesse for et uhyre spændende felt. Det har været overraskende nemt at danne venskaber på tværs af semestre, hvilket har overrasket mig positivt. Mit første semester har været fantastisk, og jeg håber at kunne være med til at gøre det næste klassiker-kulds kommende semestre ligeså gode, som mit har været.

"Vandhullet" - taget af Rasmus Linnet

Græske forfattere på latin

med hjælp fra Pernille Wissing

ACROSS

- 6 Athensk digter og statsmand, kendt som en af de syv vise
- 7 Han var meget, meget klog og havde en klog elev
- 8 Han anses ofte for stamfaderen til geometri. Hans mest populære værk anses for den mest succesfulde lærebog i matematikkens historie
- 9 Anabasis
- 13 Han var ret god til ethopoiia, og så var han også taler
- 15 Han var ophavsmand til den bukoliske genre. Hans digte var desuden meget idylliske
- 17 Han skrev om en ung mand, som slog sin far ihjel og bollede sin mor
- 19 I et af hans værker gennemtrumfer kvinderne fred ved hjælp af international sex-strejke og atthenerindernes besættelse af Akropolis med statskassen
- 20 Han har lagt navn til et meget stort spørgsmål, som filologer nok aldrig når til enighed om
- 21 Han var elev af en anden meget klog forfatter
- 22 Han er anset for at være den største af korlyrikerne, og så er han pissesvær at læse

DOWN

- 1 Spartas national-digter
- 2 Theogonien er nok skrevet af ham
- 3 Der var noget med en Gnaven mand
- 4 Den ældste af de antikke tragediedigtere, hvis tragedier er bevaret
- 5 Han skrev om grækerne vs perserne
- 7 Han har skrevet nogle Historier, der handler om tiden fra 264 f.Kr. til Korinths og Karthagos ødelæggelse i 146 f.Kr.
- 10 Han er Historiens fader
- 11 Han var ikke så vild med makedonerne, og overkom evt. et talebesvær
- 12 Han er kendt for at have ændret den attiske tragedies traditionelle, formelle struktur ved at vise stærke kvinder og kloge slaver
- 14 Han har muligvis skrevet en mytografi ved navn βιβλιοθήκη I, II og III. Hvis det er ham fra Athen altså
- 16 Hun var ret sej, og så kunne hun godt lide kvinder. Men hvem kan ikke det?
- 18 Han er kendt for sine digte, der omhandler kvinder, vin og sex - ofte med en vovet slutpointe